

ΘΕΑΤΡΟΝ

Ο Γερμανὸς σπουδαστὴς ἐκτὸς τῆς ξιφασκίας καὶ τῆς ἐν ὑπαίθρῳ γυμναστικῆς, ἐκτὸς τῆς φωνητικῆς μουσικῆς καὶ τῶν ἐκδρομῶν ἔχει καὶ μίαν ἄλλην ἐτι ἀπόλαυσιν· τὸ θέατρον. Ὁ διαμείνας ἐν πανεπιστημιακῇ πόλει τῆς Γερμανίας ἐγνώρισε τὸν μελομανῆ σπουδαστὴν ὅστις οὐδὲ ἐν τοῦ Wagner μελόδραμα ἐννοεῖ νὰ μὴ ἴδῃ καὶ ὅστις ἐνίοτε ἐπὶ τέσσαρας συνεχεῖς διαδοχικὰς ἑσπέρας ἀκούει τὴν τετραλογίαν ὀλόκληρον τοῦ Niebelungen (Bheingold, Walküre, Siegfried, καὶ Götterdaemering) μετὰ μείζονος εὐλαβείας ἢ οἱ ἡμέτεροι φοιτηταὶ τῆς Θεολογικῆς σχολῆς τὰς ὀλοφυκτίας τῆς ἐβδομάδος τῶν Ἀγίων Παθῶν. Τοιαύτη εὐκαιρία παρέχεται εἰς μόνας τὰς μεγαλοπόλεις, οἷας ἰδίως τὸ Μόναχον, ἢ Λειψία· καὶ πάλιν σπανίως. Τοιαύτη εὐκαιρία ἐδόθη ἡμῖν ἐν Λειψία κατὰ τὸ θερινὸν ἐξάμηνον τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1887—1888. Ἡ ἀνοιξίς εἶχεν ἤδη τελειώσει καὶ τὰ θερινὰ καύματα εἶχον καταστήσει αἰσθητὴν τὴν ἀριξίαν τῶν εἰς τὸ πνιγρὸν τῆς Λειψίας λεκανοπέδιον. Καὶ ὅμως τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ταύτης ἀψηφοῦν τὴν θέρμην τῆς ἐποχῆς, καίτοι ἠῦξανεν αὐτὴν τὸ φῶς τῆς αἰθούσης καὶ ἡ ἀνθρωπίνῃ θερμότης τοῦ θεωμένου πλήθους, συνωστίζετο ἀτρομήτως μέχρι τοῦ ὑπερώου καὶ ὄρθιον ἐτι, καθ' ὅλας τὰς τέσσαρας ἐκεῖνας ἑσπέρας.

Ὁ διαμείνας ἐν πανεπιστημιακῇ πόλει, ἐλέγομεν, ἐγνώ-

ρισε τὸν μελομανῆ σπουδαστὴν, ἀλλ' ἐγνώρισε καὶ τὸν δραματόφιλον σπουδαστὴν, δι' ὃν τὸ Shauspielhaus, ὅπου ἀποθαυμάζει τὸν Goethe καὶ τὸν Shiller πρὸ πάντων τυγχάνει ὡσαύτως διδασκαλίας αἰθουσα, ἐν ἣ ἀκολουθεῖ ἔχων ἀνά χεῖρας τὸ κείμενον, τὴν ἀπὸ τῆς σκηναῖς ἐρμηνείαν τῶν δοκίμων δραματικῶν ποιητῶν. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ Γερμανοὶ σπουδασταὶ φοιτῶντες εἰς τὰ μικρὰ θέατρα, ἵνα ἀκούσωσιν ἐλαφρὸν μελόδραμα (opérette) καὶ ἴδωσι τὰς ἠθοποιούς ἢ μᾶλλον, ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ Σ. ἀρχαῖος συσπουδαστῆς μου ἐν Παρισίῳ, κατὰ μετάφρασιν αὐτοῦ λίαν πρωτότυπον τῆς γαλλικῆς ἐκφράσεως faire la cour, ἵνα ποιήσωσιν αὐτὰ ἵς τὴν αὐλήν ἔστω καὶ ἀπὸ τοῦ θεωρείου τῶν ἢ μόνον ἐξ ἀπλοῦ ἐδωλίου ἐν τῇ πλατείᾳ ἀναλόγως τοῦ βάρους ἢ τῆς κουφότητος τοῦ βαλαντίου αὐτῶν.

Δι' ὅλους ἄρα τὸ θέατρον εἶνε ἐκ τῶν μᾶλλον ἀρεσκουσῶν τέρψεων καὶ σπανίως ἐν τῇ ἀπογραφῇ τῆς ἀποσκευῆς δωματίου σπουδαστοῦ δὲν θὰ ἠριθμεῖτο ἐν ζευγος διόπτρων, ἅτινα δι' αὐτούς δὲν εἶνε πλέον πολυτελείας ζήτημα, ὡς θὰ ἠδύναντο παρ' ἡμῖν νὰ θεωρηθῶσιν, ἀλλ' ἀπαραίτητον ἐφόδιον, τῶν πλείστων Γερμανῶν ὄντων μυώπων. Ἄλλως δὲ τὰ γερμανικὰ θέατρα ἄρχονται τῇ 7 μ.μ. καὶ λήγουσι τῇ 10ῃ, ἐλλείπουσι δὲ προσέτι τὰ μακρὰ διαλείμματα τῶν παρισινῶν θεάτρων, ὥστε οὔτε τὸν ἐργατικὸν καὶ φιλόπονον σπουδαστὴν ἀποσοβοῦσι, ἅτε μὴ ἀπαιτοῦντα χρόνου πολλοῦ θυσίαν μηδὲ συνεπάγοντα σωματικὴν κόπωσιν· δὲν βλάπτουσι δὲ οὔδὲ τὰ ζυθοπωλεῖα, πρὸς ἃ τούναντίον συρρέει ὁ φιλοθεάμων κόσμος μετὰ τὸ πέρας τῆς παραστάσεως, ὅπως θύση μετὰ τὰς Μούσας καὶ τῷ Γαμβρίνῳ. Περὶ πλέον ἡ ψυχωφελῆς αὕτη τέρψις δὲν ἀπαιτεῖ μεγάλην δαπάνην. Κατὰ μέρος ἀφιεμένου ὅτι τὰ γερμανικὰ θέατρα εἶνε πολλῶ ἐυθηνότερα τῶν ἀναλόγων θεάτρων τῶν ἄλλων χωρῶν, οἱ διευθυνταὶ αὐτῶν ἐπιφυλάττουσιν εἰς τοὺς σπουδαστὰς εὐνοϊκωτέρους ὅρους καὶ ἐκπτώσεις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀξίας λόγου. Οὕτω π.χ. τοῖς προορίζει τὰς δύο πρώτας σειρὰς τοῦ parterre, τοῖς ἐπιτρέπει ν' ἀγοράσωσι τὰς θέσεις τῶν δύο ἡμέρας προτιότερον, ἐγγραφόμενοι ἐν εἰδικῷ βιβλίῳ κατωτέρου τινοῦς ὑπαλλήλου τοῦ πανεπιστημίου καὶ ἐκάστη πρῶτα περὶ τὴν 11

π. μ. σχηματίζεται μακρὰ σπουδαστῶν συνωθουμένων σειρά πρὸ τῆς θύρας τοῦ οἰκίσκου τοῦ ἐπιστάτου. Ἐν τούτοις εἰρήσθω χάριν ἀκριβείας ὅτι αἱ χάριν τῶν σπουδαστῶν φυλαττόμεναι θέσεις δὲν εἶνε ἐκτάκτως ἀναπαυτικάι, οὐδ' ὑπὸ ἄλλας ἐπόψεις εὐάρεστοι· εἶνε θέσεις τριτευούσης ἐντελῶς τάξεως διὸ καὶ ζητοῦνται ὑπὸ μόνων τῶν σπουδαστῶν τῶν μὴ καθ' ὑπερβολὴν εὐπορούντων.

Ἐκ τῶν κλασικῶν ἰδίως ἀρέσκει ὁ Schiller, οὐτινος ἡ ἀποτίλβουσα ῥητορικὴ καὶ αἱ πομπῶδεις στροφαὶ θέλγουσι τὴν νεότητα καὶ ὁ Goethe ὅστις δρᾷ πρὸ πάντων διὰ τοῦ Φαύστου του.

Ἐξ ἴσου μετὰ τοῦ Goethe καὶ Schiller δεσπάζει τῆς γερμανικῆς σκηνῆς καὶ ὁ Shakspeare, οὐτινος τὰ ἔργα ἀποτελοῦσι τὴν βάσιν τοῦ δραματολογίου τῶν διαφόρων τῆς Γερμανίας θιάσων. Καὶ ὁ ἄγγλος τραγικὸς ἀγαπᾶται ἰδιαζόντως ἐν Γερμανίᾳ, ἐκτιμῶμενος ἴσως ὑπὸ τινων καὶ αὐτοῦ τοῦ Goethe πλειότερον. Καίτοι ὅμως κατέχουσι τοῦ Σαίξπηρ τὴν ἀρίστην ὄσων ποτὲ ἐγένοντο ἐκ τῆς ἀγγλικῆς εἰς ἄλλας γλώσσας μετάφρασιν, δὲν κατορθώνουσι νὰ διδάξωσιν αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκηνῆς μετὰ τῆς εὐκταίας λεπτότητος, μετὰ τῆς δεούσης τέχνης. Ἄλλως τὸν ἄγγλον τραγικὸν πρέπει νὰ ἴδῃ τις διδασκόμενον ἐν Λονδίῳ, ἐν τῷ Λυκεῖῳ Θεάτρῳ (Lyceum Theater) ὑπὸ τοῦ Irving καὶ τῆς Ellen Terry. Ἐν Γερμανίᾳ, καὶ ἐν Γαλλίᾳ ἀκόμη ὅπου συνήθως παρίσταται ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Ὁδείου, (théâtre de l'Odéon) ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν τῇ Γαλλικῇ κωμωδίᾳ (Comédie Française), μεθ' ὅλην τὴν ἐξοχὸν τέχνην τῶν ἠθοποιῶν τῶν δύο τούτων ἐθνικῶν τῆς Γαλλίας θεάτρων εἶνέ τι ὅλως διάφορον.

Ἡ τοιαύτη ἀγάπη τοῦ φιλοθεάμονος γερμανικοῦ κοινου πρὸς τὸν Σαίξπηρ ἐξηγεῖται ἐκ τῆς συγγενείας καὶ ὁμοιότητος τοῦ γερμανικοῦ πρὸς τὸν ἀγγλικὸν λαὸν ἴσως δὲ καὶ ἐκ τούτου ὅτι οἱ κλασικοὶ Γερμανοὶ διεμορφώθησαν ἐκ τῆς μελέτης τῶν Σαίξπηρείων δραμάτων, ἅτινα μετὰ τῶν ἑλληνικῶν εἶχον ὡς πρότυπον.

Ἰπάρχουσι μάλιστα ἐν Γερμανίᾳ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ παχυλῆς ἐντελῶς ἀμαθείας οἵτινες ἐκ τῆς συχνοτάτης παραστάσεως τῶν δραμάτων τοῦ Σαίξπηρ θεωροῦσιν αὐτὸν συμπα-

τριώτην των τούλάχιστον έβεβαίου τούτο μετά περισσής άφελείας άμα δέ και πατριωτικῆς φιλοτιμίας πρὸς τὸν φίλον μου Οί . . . καθηγητὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἢ ἐν Μονάχῳ άπλοϊκὴ οἰκοδέσποινά του. Καί θά τὸ φρονῆ τοῦτο άκόμη πιστεύομεν, διότι ὁ κ. Οί . . . ἐν τῇ άγαθότητί του ένομισεν ὅτι δὲν έπρεπε νά πληγώσῃ τὸν άγνὸν πατριωτισμὸν τῆς καλῆς γραίας άποσπῶν αὐτὴν ἐκ τῆς πλάνης της.

Μετὰ τὸ κλασικὸν έρχεται τὸ σύγχρονον θέατρον.

Καί πρῶτον έχομεν τὰ νεότατα δράματα άτινα ἐν Γερμανία έκκολάπτονται κατὰ δωδεκάδας, ὡς νῦν παρ' ἡμῖν. Ἐκεῖνο ὅπερ έλλείπει μέχρι τοῦδε εἰς τὰ δράματα τῶν Γερμανῶν συγγραφέων εἶνε ἡ δύναμις τοῦ συνόλου και τὸ ενδιαφέρον τῆς πράξεως, οὐχί δὲ ἡ αλήθεια τῶν καθ' έκαστα προκειμένου ιδίως περὶ κωμωδίας εύρίσκουσι λέξεις έπιτηδείας νά κινήσωσι γέλωτα αλλά δὲν ἤξεύρουν νά έπινοήσωσι κωμικὴν τινα θέσιν. Ἐξ ὄλων τῶν νεωτάτων προϊόντων τῆς συγχρόνου γερμανικῆς τέχνης εἶνε ἡ Τιμὴ (die Ehre) τοῦ Südermann. Ἡ υπόθεσις τοῦ δράματος κυρίως στρέφεται περὶ τοῦτο περὶ τὴν αντίθεσιν δύο οικογενειῶν, ὧν ἡ μία πλουσία μετὰ πολυτελείας, ἡ δ' έτέρα πτωχὴ μετὰ τὰς άρετὰς και κακίας, τὸ άγροϊκὸν και τὸ άπλοϊκὸν τοῦ μικροῦ Βερολινάιου έργάτου. Ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ σελίδες ἰταμῆς, άσυστόλου πραγματικότητος. Μετὰ τὴν έξοχον έπιδοκιμασίαν, μεθ' ἧς έγένετο τὸ δράμα δεκτὸν κατὰ τὴν πρῶτην εμφάνισιν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ένομίσθη ὅτι τὸ θέατρον εύρε τέλος τὸν διδάσκαλον και τροφέα του· αλλά τὸ δεύτερον δράμα τοῦ συγγραφέως διέψευσε τὴν γεννηθεῖσαν έλπίδα περὶ αὐτοῦ, ὅστις δύνανται εύλόγως νά λογισθῆ ὡς διαττων άστήρ.

Τὸ σύγχρονον θέατρον τοῦ σκανδιναυοῦ δραματοουργοῦ Ibsen ὅστις πρὸ οὔδεμιᾶς πραγματικότητος ὀπισθοχωρεῖ, άλλ' οὔτινος τὸν νατουραλισμὸν κολάζει και περιβάλλει ἢ μουσικὴ ποίησις τῶν λαῶν τοῦ Βορρᾶ, έχει μικρὸν σχετικῶς πρὸς τὴν άξίαν του θαυμαστῶν κύκλον, ὅστις στρατολογεῖται πρὸ πάντων ἐν τῇ νεολαίᾳ τοῦ πανεπιστημίου. Οἱ θιασῶταί τοῦ θεάτρου τούτου και περ ὀλίγοι εἶνε οὐχ' ἥττον θερμοὶ και πιστοί.

Ἐκεῖνο ὅπερ ἐφελκύνει πολλοὺς θεατὰς εἶνε τὸ σύγχρονον γαλλικὸν θέατρον. Εἶδομεν τὴν Souris τοῦ Pailleron ἐν Λειψία, τὴν Francillon τοῦ Dumas ἐν Βερολίῳ. Ἴδετε πόσον ἡ παρισινὴ κοινωνία εἶνε διεφθαρμένη, λέγουσι πρὸς ἀλλήλους ἐκ τῶν ἐδωλίων οἱ θεαταί, ἐνῶ παρίστανται αἱ γαλλικαὶ αὐταὶ κωμωδίαι, ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲν κωλύει μεγάλην μερίδα τοῦ κοινοῦ τούτου νὰ εὕρισκῃ πολλὴν εὐχαρίστησιν εἰς τὸ θέαμα τῆς λεγομένης ταύτης διαφθορᾶς, καθ' ἧς δὴθεν ἐξανίσταται καὶ ἀγανακτεῖ μόνον μέχρι λόγων, διότι δὲν ὀκνοῦσι καὶ πλέον ἢ ἅπαξ νὰ τιμῆσωσι διὰ τῆς παρουσίας των τὰ ὑπ' αὐτῶν κακιζόμενα προϊόντα τῆς γαλλικῆς τέχνης, ὁμολογοῦντες ἐκόντες ἄκοντες τὰ ἀναμφίλεκτα πλεονεκτήματα τῶν Γάλλων δραματοουργῶν συγγραφέων, τὸ φυσικόν, τὸ ἀληθές, τὴν ἐν τῷ διαλόγῳ ζωηρότητα, τὴν λεπτότητα καὶ τὴν εὐστορσίαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΚΑΔΛΙΣΠΕΡΗΣ.

ΤΟ ΣΤΕΦΑΝΙ ΤΗΣ ΝΥΜΦΗΣ

Δὲν βλέπει ἡ νύφη, σὰ δειλὰ
στὴν κεφαλὴ τῆς βάνει
τὸ νυφικὸ στεφάνι,
πῶς ἔχει χρώματα διπλᾶ.

— Δένουν τῆς νύφης τὰ μαλλιά
μὲ κάτασπρα λουλούδια
ποῦ κρύβουν ρόδινα φιλιὰ
καὶ ζωντανὰ τραγοῦδια.

— Δένουν τῆς νύφης τὰ μαλλιά
μ' ὀλόμαυρα λουλούδια
ποῦ κρύβουν ὄχεντρας φιλιὰ
καὶ νεκρικὰ τραγοῦδια.

Δὲν βλέπει ἡ νύφη σὰ δειλὰ
στὴν κεφαλὴν τῆς βάνει
τὸ νυφικὸ στεφάνι
πῶς ἔχει χρώματα διπλᾶ.

ΣΤ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ